

Over een Parnassus en zijn bazaar. Het Nocturama van Benjamin Verdonck en Thomas Verstraeten

De Bourlaschouwburg op de Komedielaats in Antwerpen heeft vooraan een ingang voor het publiek en achteraan één voor zijn artiesten. De deuren aan beide zijanten van het gebouw blijven gesloten behalve in geval van nood.

Een theater is altijd een soort *Parnassus*: een plek waar de muzen de wereld en het leven aanraken, maar tegelijk een massieve, wat onherbergzame berg. De *Parnassus* -een *Parnassus*- is niet overal begaanbaar en niet alle wegen leiden naar de top. En naast het pad is alles rots, steen, braakland. De muzen wonen helemaal bovenaan, in het zonlicht; niet in het tussenin, niet op het braakland. De muzen zingen en dansen in het rond, zijn nooit rots, roerloos, richtingloos, stom.

De Bourlaschouwburg staat in het midden, in het midden van pleintjes en straten. Met niets ertegenaan gebouwd. Als een berg. Trots, middenin de wereld. Op het dak, hoog boven de ingang waar de wind harder waait en de lucht al wat ijler is, staan gebeeldhouwde muzen in een halve cirkel met in hun midden Apollo. Ze kijken over de stad, over de wereld. Hun blik raakt aan die van de stad. Opzij van de ingang, links en rechts, is er eigenlijk niets, alleen zijkant. En een zijkant van een voorkant stelt niet veel voor. Een zijkant valt uit het gezichtsveld. Het is de kant van de moeilijkere routes, van de gevaarlijkere beklimming. Maar wie wil, en zoekt, en niet opgeeft -of gewoon de weg kwijt is- kan ook hierlangs naar de top, of vindt onderweg wel ergens een richel waarop het goed toeven is.

Het theatergebouw is naar voren gericht, het toont zich volkomen in haar front, in haar aangezicht. Met een frontale blik kijkt het naar de stad en telkens kaatst de stad het kijken terug. Ping, pong. Ik zie jou, jij ziet mij. Links en rechts van dat front is alles perifeer: zijkant, achterkant, bovenkant, onderkant. Donkerte. Sprakeloos, blind. Zonder ping pong. Op google images zijn geen afbeeldingen te vinden van de zijanten van de Bourla. Als 'beeld' bestaat het dus niet. Een zijkant is immers alleen maar muur, steen. Een zijkant is zwart, nacht. Wonen is er moeilijk.

Het theater is altijd een binnen dat droomt van een buiten. De grote, openzwaaiende deuren bij de ingang, de trappen en gangen leiden naar het binnenste, naar de speelruimte, de skènè waar de muzen 'naar buiten komen'. De scene vouwt de wereld naar binnen, het ongemanierde in een (theatrale) manier, de wirwar van bewegingen en dingen in een spel, hét spel. Zonder ontkomen. Of is er ook een nooduitgang?

De ingang van de schouwburg opent een weg, een voie triomphale, die langs gangen en trappen, parterre, balkons en loges leidt naar de scene en haar spel. Als een gedachtengang, als een weg van wat we denken te weten, of waar we min of meer zeker over zijn. Een gedachtengang met een duidelijke ingang, die tegelijk ook haar uitgang is.

Een nooduitgang is nooit een ingang, alleen een uitgang. Het is de uitgang van de haast, van de verwarring, de angst; de uitgang weg van het gevaar. Of misschien is de nooduitgang de ingang tot de wereld, of de noodingang tot de wereld, tot een zijkant van de wereld. En wat is dat dan: een 'noodingang' tot de wereld?

Beide zijkanten van de Bourlaschouwburg tellen een reeks bescheiden dubbele deuren. Ze verbergen uitgangen, nooduitgangen -of toch iets anders? Ze worden amper gebruikt. Er is zelden nood.

Benjamin Verdonck en Thomas Verstraeten hebben op dertien zomerse nachten de deuren van die nooduitgangen geopend, als ingangen. Ingangen naar andere plekken. Doorgangen naar een kleine kamer, een cul de sac, waar je kan binnenstappen en onmiddellijk in het midden staat. Waar je kan binnenstappen om te verdwijnen uit de nacht en een ogenblik lang kan schuilen in het (kunst)licht. Plekken die het nachtelijke dwalen even ophouden. Een plek om voor de duur van een blik te blijven, een Spielraum. Een richel.

Het zijn plekken van de roes en het verlangen: een winkel met enkel dezelfde goedkope pils, energiedrankjes en tabak of een andere om te telefoneren naar een dierbare elders, of een soort huiskamer waar je in alle rust een waterpijp kan roken, of een plek waar je het geluk kan zoeken in een gokje of een peep-show waar je onbekommerd kan gluren naar een dansend vrouwenlichaam. Of een videotheek met slechts één film te huur, over de waan van de wereld. Nooduitgangen.

Dit soort winkeltjes is onvast, beweeglijk, onzeker in hun bestaan. Ze openen wat onaangekondigd hun deuren en sluiten, verdwijnen even anoniem. Er worden geen briefjes gepost in de buurt om de opening van een nachtwinkel, een wedkantoor, een peepshow enzovoort aan te kondigen. Die dingen gebeuren, zoals ze even rimpelloos weer vergeten worden. Ze hebben weinig geschiedenis en weinig toekomst.

De winkeltjes van Verdonck en Verstraeten zijn geen haltes, geen bestemmingen. Het zijn pauzes, zijkanten. Even met de ogen knipperen en dan weer de nacht in. Een ademtrek tabak, een slok bier, een verlangende blik, het geluid van een rinkelende telefoon ergens ver weg. Aarzelingen van het dolen. Misschien is die aarzeling het terrein van het spel, het moment dat de muzen de scene betreden.

Maar dan wel de muzen van de nooduitgangen. Wie zijn dat 'de muzen van de nooduitgangen'? Zijn dat dezelfde die boven op het dak in de zon ronddansen?

De winkeltjes van 13 nachten zijn misschien een bazaar. Een nachtelijk labyrint van slapeloos zoeken, van onstilbare verlangens, of een labyrint van vanalles en tegelijk heel veel niets. *Nocturama* is misschien een poging om oneindig vertellingen aaneen te rijgen, nacht na nacht, dertien in een dozijn. Voor Michel de Certeau in *L'invention du quotidien*, is een verhaal altijd een reisverhaal, het bewandelen van ruimte.

Elk van de tijdelijke winkeltjes lijkt bepaald door voorwerpen. Dingen die er staan: blikjes bier, DVD-doosjes, waterpijpen, een kopieerapparaat, stoelen, een bewegend luikje, een carrousel Chupa Chups, spiegels... Een plek ontvouwt zich in de wereld als de voorwerpen ingezet raken, verbindingen aangaan: bier dat wordt opgedronken, films uitgeleend, een vrouwenlichaam begluurd, tabak wordt rook, een stem klinkt uit een telefoon. De nooduitgang wordt een plek.

De Bourlaschouwburg is gelegen in een van de meest luxueuze winkelbuurten van de stad. Te midden een aaneengeschakelde uitstalraam met kleding van wereldvermaarde modehuizen, oosterse tapijten, de fijnste chocolade snoepjes, juwelen, peperdure handtassen en nog veel meer. Wanen van het leven of het leven als waan.

Na 23 uur is alle theater al lang afgelopen en is iedereen naar huis. De schouwburg in het midden wordt dan weer een slapende berg, met slapende muzen dromend van komende grootse gestes en volzinnen. Het is dan dat de deuren van de nooduitgangen, van *Nocturama*, openzwaaien. Niet om een ontredderd publiek naar buiten te loodsen maar om dolende enkelingen voor even binnen te laten. Aan de zijkant. En een zijkant stelt niet veel voor.

door: Mark Luyten